

Vergaderjaar 2022–2023

31 793

Internationale klimaatafspraken

Nr. 242

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 mei 2023

Tijdens het tweeminutendebat Exportkredietverzekeringen en Handelsinstrumentarium op 6 april 2023 (Handelingen II 2022/23, nr. 71, item 9) heb ik toegezegd in een brief nader in te gaan op de vragen van het lid Hammelburg (D66). Deze vragen hangen samen met de aangehouden motie van de leden Hammelburg (D66) en Boutkan (Volt)¹ over de uitzonderingsgrond voor ontwikkelingslanden in het COP26-beleid van de exportkredietverzekering (ekv). De leden stellen te willen voorkomen dat er via de uitzonderingsgrond alsnog ekv-dekking op fossiele projecten wordt goedgekeurd en het risico ontstaat dat deze landen in een fossiele *lock-in* terechtkomen. Ook werd de vraag gesteld hoe ekv-dekking bijdraagt aan het verduurzamen van de energiemix van lage inkomenslanden. U ontvangt deze brief mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking.

COP26-beleid

In november 2021 ondertekende Nederland tijdens de COP26-klimaatconferentie in Glasgow de verklaring voor het in lijn brengen van internationale overheidssteun met de groene energietransitie. Op 3 november 2022 is een brief² aan uw Kamer verstuurd, waarin het nieuwe ekv-beleid in relatie tot de COP26-verklaring uiteen is gezet. Behoudens beperkte uitzonderingen en de projecten in de overgangperiode is ekv-dekking voor de internationale fossiele energiesector per 1 januari 2023 beëindigd. Op 22 maart 2023 is een vervolgbrief³ aan uw Kamer verstuurd waarin nader wordt ingegaan op een aantal toezeggingen die door mij aan uw Kamer zijn gedaan tijdens het commissiedebat van 23 februari 2023 over de implementatie van het COP26-beleid.

¹ Motie van de leden Hammelburg en Boutkan, Kamerstuk 26 485 nr. 420. Aangehouden.

² Kamerstuk 31 793, nr. 230.

³ Kamerstukken 26 485 en 31 793, nr. 413.

Uitzonderingsgrond voor elektriciteitsproductie, back-up vermogen en kook-energie in ontwikkelingslanden

In het geïmplementeerde COP26-beleid is een uitzonderingsgrond ingebouwd voor ekv-dekking voor fossiele elektriciteitsproductie, back-up vermogen en kook-energie in lage inkomenslanden. Het kabinet hanteert deze uitzonderingsgrond vanwege het belang van universele toegang tot moderne energie. Nog altijd hebben 733 miljoen mensen geen elektriciteitsvoorziening en zijn ongeveer 2,4 miljard mensen voor het bereiden van hun voedsel aangewezen op brandhout en houtskool. Het deel van de bevolking dat wel toegang tot elektriciteit heeft, is in de meeste lage inkomenslanden afhankelijk van onbetrouwbare en verouderde infrastructuur. Deze uitzonderingsgrond komt overeen met bestaand beleid voor Invest International⁴ en de Nederlandse inzet bij multilaterale ontwikkelingsbanken.

De uitzondering voor fossiele transacties op het gebied van elektriciteitsproductie in ontwikkelingslanden is alleen mogelijk mits:

- er dient sprake te zijn van een significante bijdrage aan het oplossen van acuut energietekort of gebrek aan energietoegang in lage inkomenslanden met extreme energiearmoede;
- en/of er sprake is van een significante bijdrage aan een energietransitie-pad richting klimaatneutraal;
- en/of er geen haalbaar duurzaam alternatief is en het betreffende land investeert in hernieuwbare energie.

Het kabinet ziet een acuut tekort aan energie als een langdurig productietekort aan elektriciteit, waardoor bijvoorbeeld geregeld de energievoorziening noodgedwongen afgeschakeld wordt. Dit heeft substantiële schade voor economie en samenleving. Van een gebrek aan energietoegang is sprake wanneer een noemenswaardig gedeelte van de bevolking geen aansluiting heeft op moderne energievoorziening. In dat geval heeft de bevolking geen elektriciteit en is zij voor koken aangewezen op (open) houtvuur of houtskool. Een belangrijke informatiebron hiervoor is de SDG7 tracking database.⁵ Als maatstaf voor de bijdrage aan het energietransitie-pad richting klimaatneutraliteit, kijkt het kabinet of en hoe projecten geïntegreerd zijn in nationale energietransitie-plannen (inclusief *Nationally Determined Contributions* en *Long Term Strategies* ingediend bij het VN klimaatverdrag). Het niet-haalbaar zijn van een duurzaam alternatief dient in die plannen overtuigend aangetoond te worden. Het geldt kortom alleen als uitzonderingsgrond wanneer het land zo investeert in hernieuwbare energie dat een fossiele *lock-in* niet aannemelijk is.

Het verbeteren van de energiemix is geen apart criterium, maar het voldoen aan bovengenoemde voorwaarden kan daar in de praktijk wel een bijdrage aan leveren. Invest International heeft geen projecten in portefeuille waarbij deze uitzonderingsgronden zijn toegepast en uit ervaring bij de Nederlandse inzet bij de Multilaterale Ontwikkelingsbanken is gebleken dat met deze voorwaarden er geen sprake is van een loophole voor fossiele transacties. De aanvrager van de ekv-dekking moet overtuigend kunnen aantonen dat het project voldoet aan de criteria van de uitzonderingsgrond. Dit aspect zal door ekv-uitvoerder Atradius Dutch State Business (ADSB) worden getoetst, naast de gebruikelijke beoordeling van de financiële risico's en de risico's op het terrein van maatschappelijk verantwoord ondernemen van een project. Overigens geldt dat er over het algemeen weinig Nederlandse exporteurs actief zijn in de export van fossiele elektriciteitsopwekking zoals genoemd in de

⁴ Kamerstuk 35 529, nr. D.

⁵ Zie Tracking SDG 7 | Progress Towards Sustainable Energy (esmap.org).

uitzonderingsgrond. Op dit moment zijn dergelijke aanvragen niet bekend bij uitvoerder ADSB.

Conclusie

Het kabinet hecht eraan een bijdrage te leveren aan de energietransitie in ontwikkelingslanden, onder meer via de ekv. In dat kader wordt de export van duurzame (energie)oplossingen naar onder meer lage inkomenslanden gefaciliteerd en gestimuleerd, door bijvoorbeeld gunstigere voorwaarden voor groene export. Tegelijkertijd moeten we oog houden voor het feit dat in ontwikkelingslanden veel mensen geen toegang hebben tot moderne energie, met name op het gebied van elektriciteitsvoorziening. De beperkte uitzonderingsgrond binnen het COP26-beleid kan onder de in deze brief toegelichte voorwaarden worden ingezet voor dergelijke situaties. Uw Kamer zal jaarlijks in de ekv-monitor op de hoogte worden gesteld van de uitgereikte polissen waarbij deze uitzondering van toepassing was en de daarbij behorende argumentatie.

De Staatssecretaris van Financiën,
M.L.A. van Rij